

УДК 658:330

Е.З. Малевський, О.В. Шило

АНАЛІЗ ПІДХОДІВ ДО УПРАВЛІННЯ ЗБАЛАНСОВАНИМ ІННОВАЦІЙНИМ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВ

На основі проведеного аналізу існуючих методів управління збалансованим інноваційним розвитком промислового підприємства визначено, що оптимальним для промислового підприємства сьогодні є проведення технологічного переозброєння виробництва, збалансованого відповідно до технології технічного переозброєння виробничих потужностей.

Based on the analysis of existing management balanced development of innovative industrial enterprise determined that the best industrial company is now carrying out technological upgrading of production, sustainable technology in accordance with the technical re-equipment of production facilities.

Highlighted the following methods of innovative development of industrial enterprises: identify and implement new technology industrial products; improving existing production technology; upgrading the technical equipment at the enterprise park. Based on the analysis of existing management balanced development of innovative industrial enterprise determined that the best industrial company is now carrying out technological upgrading of production, balanced according to the technology of revamping production capacity.

Using the method proposed in the paper can solve two main tasks: trajectory planning of innovative development, which includes providing opportunities for balancing options for implementing appropriate management methods; ensure maximum compliance with the planned trajectory managed index of innovation development.

Ключові слова: управління, інноваційний розвиток, підприємство, виробництво, потенціал, збалансованість.

Key words: management, innovative development, enterprise, production, capacity, balance.

Підвищення інноваційної активності промислових підприємств є одним із найважливіших стратегічних завдань, від вирішення якого залежить економічне зростання, розвиток бізнесу, рівень добробуту населення і можливість ефективного вбудовування економіки країни в глобальну систему. Високий рівень конкуренції на світовому ринку стимулює розвиток інноваційних процесів, висуває додаткові вимоги до збалансованості техніко-економічних характеристик продуктів і технологій та змушує промислові підприємства активно застосовувати інновації, розробляти нові методи і підходи до управління інноваційним розвитком, а саме його збалансованістю.

Сьогодні немає єдиного підходу до забезпечення умов інноваційного розвитку вітчизняних підприємств промисловості, хоча вже сформулювалося розуміння того, що достатній інноваційний потенціал промислових підприємств є необхідною умовою підвищення їх конкурентоспроможності на ринку. Нині рівень інноваційного розвитку та конкурентоспроможності промислових підприємств визначає роль національної економіки, тому вирішення цього питання потребує особливої уваги.

Загальні закономірності управління інноваційним розвитком промислових підприємств сформульовані в роботах Амоші О., Кизима М., Кондратьєва М., Менсфілда Е.,

Менша Х., Панкова В., Петренка В., Порохні В., Салиги С., Семенова Г., Солоу Р., Тридіда О., Тяна Р., Фрімена К.

Попри те, що інноваційний розвиток промислових підприємств є достатньо вивченою сферою вітчизняного менеджменту, розгляд даної проблеми актуальний з позицій практики, яка потребує створення науково-обґрунтованих методичних рекомендацій, що дозволяють підвищити ефективність використання виробничого потенціалу промислових підприємств, прискорити їхній технологічний розвиток і забезпечити конкурентоспроможність. У цьому зв'язку визначення особливостей управління збалансованим інноваційним розвитком промислових підприємств набуває актуальності.

Метою статті є визначення особливостей управління збалансованим інноваційним розвитком підприємств.

У результаті узагальнення економічних засад та визначень поняття інноваційного розвитку, інноваційний розвиток промислового підприємства трактуємо як процес упровадження нових видів технологій виробництва в результаті технологічного зрушення з метою підвищення конкурентоспроможності підприємства. Під збалансованістю в технічному забезпеченні розуміється такий стан рівноваги між існуючим обладнанням на підприємстві та обладнанням, що впроваджується у виробничий процес у рамках прийняття рішення про застосування нової технології, при якому відбувається зіткнення технічних, фізичних, виробничих характеристик та властивостей всіх одиниць обладнання, що забезпечують безперебійний технологічний процес.

Під інноваційним розвитком промислового підприємства розуміємо форму комплексного перетворення та адаптації існуючого технічного рівня виробництва до нових технологічних умов функціонування з метою забезпечення їх збалансованості та у кінцевому підсумку випуску конкурентоспроможності продукції при мінімальному рівні витрат.

На сьогодні є багато праць вітчизняних учених, у яких автори вирішують проблему формування методів управління розвитком промислового підприємства.

Г.О. Шульга у роботі «Стратегічне управління розвитком підприємства» (2001) пропонує удосконалений методичний підхід до формування методів стратегічного управління потенціалом розвитку підприємства за рахунок збалансованого нарощування виробничих та управлінських ресурсів, що уможлиблює їх ефективне використання. Автор наголошує на необхідності досягнення достатнього рівня розвитку елементів керуючої системи, базовий стан якого визначається в процесі стратегічного планування. Обґрунтований вибір напрямів перетворення керівної системи забезпечується використанням процесного підходу до перебудови суб'єкта управління, який базується на дослідженні кожного з етапів процесу прийняття і реалізації стратегічних рішень підприємства та одночасному визначенні рівня розвитку елементів системи управління [1].

О.С. Євсєєв розробив методи й моделі вирішення задач управління матеріально-технічним забезпеченням розвитку підприємства, реалізовані у вигляді системи економіко-математичних моделей, які дозволяють комплексно вирішувати задачі забезпечення матеріальними ресурсами на етапах проектування, розробки й серійного виробництва нової високотехнологічної продукції [2].

Л.В. Потрашкова у дослідженні «Моделювання управління розвитком підприємства» (2001) акцентує увагу на тому, що в задачах управління розвитком підпри-

ємств інтереси економічних суб'єктів, цілі й ресурсні обмеження процесів розвитку доцільно формалізувати за допомогою показників обсягу та структури доданої вартості. Згідно із запропонованим концептуальним підходом, управління розвитком підприємства базується на використанні взаємозалежності між обсягом доданої вартості та її структурою за категоріями доходу. Наявність цієї взаємозалежності дозволяє здійснювати управління процесами розвитку й узгодження інтересів економічних суб'єктів у їхньому взаємозв'язку [3].

У роботі «Формування механізму управління стійким розвитком підприємства» (2005) Р.А. Єремейчук удосконалив теоретичні основи та методичні положення щодо формування механізму управління розвитком через визначення принципів й послідовності побудови, обґрунтував його елементи, функції, методи, інструменти й важелі впливу на процеси функціонування й розвитку, що дозволить зорієнтувати складові механізму на підтримку стабільності роботи підприємства й управління змінами [4].

Висвітлено методичний підхід до управління стратегіями розвитку підприємств у короткостроковій перспективі та відбору оптимальної із сформованої множини альтернатив за допомогою методів оптимізації, реалізація якої забезпечує ефективне використання портфеля капіталовкладень конкретних підприємств при загальному зниженні собівартості їх продукції в дослідженні Л.Г. Квасній. Автор наводить методичні рекомендації щодо системно-аспектного аналізу діяльності та розвитку підприємств, які базуються на підході до їх функціонування як складно організованих систем з урахуванням внутрішніх можливостей та зовнішніх чинників [5].

О.В. Раєвнева розробила й обґрунтувала концептуальні засади формування методів управління розвитком підприємства, що на підставі дослідження хвильового характеру розвитку підприємства дозволяє продукувати якісні та своєчасні управлінські рішення щодо адекватної його поведінки й містить три локальних механізми: управління цілями розвитку; діагностики; прийняття рішень з управління розвитком підприємства. Також дослідниця розробила методологічні та методичні положення побудови методів управління цілями розвитку підприємства, що враховує перманентні зміни прагнень зацікавлених у діяльності підприємства сторін та його можливості, зумовлені стадіями розвитку внутрішнього і зовнішнього середовищ, й дозволяє своєчасно модифікувати існуючу або формувати нову мету розвитку підприємства [6].

О.В. Писарчук у дослідженні «Синтез системи управління інноваційним розвитком машинобудівного підприємства» (2008) висвітлив методичний підхід до оцінювання результатів інноваційного розвитку підприємства, відмінністю якого є використання багаторівневої моделі, що враховує кількісні та якісні активи на основі використання апарату нечіткої логіки, а також виявляє зміни таких активів та рівень впливу перетворень на загальний стан підприємства [7]. Автор представив структурну побудову системи методів управління інноваційним розвитком підприємства, відмінною рисою якої є виділення в рамках об'єкта розвитку напрямів внутрішніх, продуктових, технічних і технологічних інновацій для спрямування управлінського впливу, що дозволить оптимізувати витрати в процесі синтезу системи управління інноваційним розвитком підприємства та досягти відповідних результатів [Там само].

У роботі «Управління стратегією сталого розвитку підприємства» (2009) О.М. Крайнік сформулював методи управління розвитком підприємства при переході від однієї стратегії до іншої з використанням методів оцінки фінансового стану підприємства та

групи найважливіших показників його діяльності: при цьому вони враховуються при побудові моделі й оптимізації вибору напрямів їхнього впровадження, що дозволяє підвищити економічну ефективність функціонування підприємства. Відмінність такого підходу полягає у тому, що він враховує в управлінні стратегією сталого розвитку поступове коригування використання фінансових ресурсів підприємства стосовно галузевого еталону та переходу від однієї фінансової стратегії до іншої [8].

І. Петецький досліджує методи оптимізації циклу виготовлення машинобудівної продукції в умовах розвитку підприємства, імплементація яких, на відміну від існуючих методів, які переважно узалежнені домінуванням групових принципів організування виробництва, ґрунтується на інтегрованому використанні трьох підходів: концепції потоку вартості, концепції стабілізації виробництва та концепції просторового розміщення, чим досягається можливість отримання синергійного ефекту за рахунок усунення сезонності виробництва, забезпечення його рівномірності. Також дослідник розглядає положення щодо впровадження ресурсоекономних методів збільшення ефективної виробничої потужності, якими ці методи структуровані у трьох блоках: усунення «вузьких» місць у ланцюгу поставок; упорядкування черги в процесах стохастичного характеру; використання ефекту досвіду. Отримана інтегрована оцінкова інформація щодо можливості збільшення виробничої потужності за рахунок раціоналізації організування виробництва та використання ефекту досвіду може бути корисна в процесі формування стратегії розвитку виробництва підприємства [9].

Д.О. Ріпка, досліджуючи управління організаційно-економічним розвитком промислового підприємства, представила методичні рекомендації з оцінювання ефективності системи управління розвитком підприємства, які, на відміну від існуючих, поряд із визначенням традиційних вартісних показників, передбачають розрахунок та аналіз динаміки показників, які характеризують тривалість певних часових затримок реакції системи в процесі управління. На особливу увагу заслуговує методичний підхід до оцінювання рівня готовності підприємства до розвитку та прогнозування його зміни, що включає систему інтегрального та часткових показників, відмінність яких полягає у додатковому включенні показників оцінки особливостей організаційної структури управління підприємством та використанні технології побудови нейронних мереж для прогнозування зміни рівня готовності до прогресивних інноваційних перетворень [10].

Також у роботі «Управління організаційно-економічним розвитком промислового підприємства» дослідниця висвітлила методичні положення з визначення динаміки активності розвитку підприємства, відмінністю яких є комплексний аналіз показників, що характеризують стан чинників внутрішнього середовища підприємства за організаційним напрямом (організація управління, виробництва та його підготовки, праці, додатково запропонована група показників організаційної структури) та економічним напрямом (виробництво, фінанси, маркетинг, інновації, інвестиції, персонал), а також розробила матрицю позиціонування підприємства у зовнішньому середовищі за рівнем активності організаційних та економічних перетворень [Там само].

Д.В. Найпак запропонував методичний підхід до визначення впливу технологічних змін на рівень розвитку машинобудівних підприємств, відмінністю якого від існуючих є виявлення характеру змін (зміни у використанні оборотного капіталу, у фінансових результатах діяльності, в управлінні персоналом, у використанні основних фондів, в інвестиційно-виробничій діяльності та в управлінні матеріальними запасами) та визна-

чення рівня розвитку підприємств на основі інтегрального таксономічного коефіцієнта, який узагальнює результативні показники діяльності підприємства [11].

Таким чином, на сьогодні, використовуючи дані проведеного аналізу вітчизняної практики управління збалансованим інноваційним розвитком підприємства, можна виділити такі методи інноваційного розвитку промислового підприємства:

1) визначення та впровадження нової технології виробництва промислової продукції;

2) удосконалення діючої технології виробництва;

3) проведення технічного переозброєння парку обладнання на підприємстві.

На основі проведеного аналізу існуючих методів управління збалансованим інноваційним розвитком промислового підприємства визначено, що оптимальним для промислового підприємства сьогодні є проведення технологічного переозброєння виробництва, збалансованого відповідно до технології технічного переозброєння виробничих потужностей.

Використання запропонованого методу дозволяє вирішити два основні завдання: планування траєкторії інноваційного розвитку, який включає забезпечення можливостей балансування варіантів реалізації відповідних методів управління; забезпечення максимально можливої відповідності керованого показника запланованої траєкторії інноваційного розвитку.

1. *Шульга Г.О.* Стратегічне управління розвитком підприємства: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.06.02 / Г.О. Шульга. — Харків, 2001. — 19 с.; 2. *Євсєєв О.С.* Моделювання матеріально-технічного забезпечення розвитку підприємства: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.03.02 / О.С. Євсєєв. — Харків, 2002. — 20 с.; 3. *Потрашкова Л.В.* Моделювання управління розвитком підприємства: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.03.02 / Л.В. Потрашкова. — Харків, 2002. — 20 с.; 4. *Єремейчук Р.А.* Формування механізму управління стійким розвитком підприємства: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.06.01 / Р.А. Єремейчук. — Харків, 2005. — 20 с.; 5. *Квасній Л.Г.* Управління стратегіями розвитку підприємства: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.06.01 / Л.Г. Квасній. — Харків, 2005. — 20 с.; 6. *Раєвнева О.В.* Управління розвитком підприємства: методологія, механізми, моделі: монографія / О.В. Раєвнева. — Харків: ВД «ІНЖЕК», 2006. — 496 с.; 7. *Писарчук О.В.* Синтез системи управління інноваційним розвитком машинобудівного підприємства: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / О.В. Писарчук. — Харків, 2008. — 20 с.; 8. *Крайнік О.М.* Управління стратегією сталого розвитку підприємства: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / О.М. Крайнік. — Запоріжжя, 2009. — 20 с.; 9. *Петецький І.* Формування та розвиток систем управління підприємствами з виготовлення машинобудівної продукції індивідуального замовлення: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / І. Петецький. — Львів, 2009. — 24 с.; 10. *Ріпка Д.О.* Управління організаційно-економічним розвитком промислового підприємства: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / Д.О. Ріпка. — Харків, 2009. — 20 с.; 11. *Найпак Д.В.* Управління організаційними змінами в забезпеченні розвитку підприємства: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / Д. В. Найпак. — Харків, 2011. — 20 с.